

v|b|z

biblioteka
1000 CVJETOVA

knjiga 80.

Eckhart Tolle
Nova Zemlja

copyright © za hrvatsko izdanje
V.B.Z. d.o.o.
10010 Zagreb, Dračevička 12
tel: 01/6235-419, fax: 01/6235-418
e-mail: info@vbz.hr
www.vbz.hr

za nakladnika:
Boško Zatezalo

izvršna urednica:
Sandra Ukalović

urednik:
Bruno Šimleša

lektura i korektura:
Anka Munić

grafička priprema:
V.B.Z. studio, Zagreb

tisak:
Grafički zavod Hrvatske d.o.o., Zagreb
rujan 2008.

Eckhart Tolle Nova Zemlja

Osvješčivanje životne svrhe

s engleskoga prevela:
Radha Rojc-Belčec

v|b|z

biblioteka
1000 CVJETOVA

knjiga 80.

naslov izvornika:

Eckhart Tolle
A NEW EARTH

copyright © 2005 by Eckhart Tolle
All rights reserved.

copyright © 2008. za hrvatsko izdanje:
V.B.Z. d.o.o.
Zagreb

CIP zapis dostupan u računalnom katalogu
Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu
pod brojem 675094.

ISBN: 978-953-201-907-0

sadržaj:

9	Nova Zemlja
11	01. Cvjetanje ljudske svijesti
11	Zazivanje
13	Svrha ove knjige
14	Naša naslijeđena nefunkcionalnost
17	Izranjanje nove svijesti
19	Duhovnost i religija
20	Hitnost preobrazbe
22	Novo Nebo i nova Zemlja
23	02. Ego: trenutačno stanje čovječanstva
24	Prividno ja
26	Glas u glavi
27	Sadržaj i ustrojstvo ega
28	Poistovjećivanje sa stvarima
30	Izgubljeni prsten
32	Privid vlasništva
34	Želja: sve veće potrebe
35	Poistovjećivanje s tijelom
37	Osjećaj unutarnjega tijela
38	Zaborav postojanja
38	Od Descartesove pogreške do Sartreova uvida
39	Spokojstvo koje nadrašta sveukupno razumijevanje
41	03. Srž ega
42	Prigovaranje i zamjeranje
44	Reaktivnost i uvreda
45	Biti u pravu i dokazati da svi ostali griješe
45	U obranu jednog privida
46	Istina: relativna ili apsolutna?
48	Ego nije osoban
49	Rat je način razmišljanja
50	Želite li spokojstvo ili dramu?
51	S onu stranu ega: vaš istinski identitet
51	Sva su ustrojstva nestabilna
52	Potreba ega da se osjeća nadmoćniji
53	Ego i slava

55	04. Igranje uloga: mnoštvo lica ega
56	Nevaljalac, žrtva, ljubavnik
57	Otpuštanje definicija o sebi
58	Unaprijed utvrđene uloge
59	Privremene uloge
60	Redovnik znojnih članova
60	Sreća kao uloga za razliku od istinske sreće
61	Roditeljstvo: uloga ili funkcija?
63	Svjesna patnja
64	Svjesno roditeljstvo
65	Prepoznati svoje dijete
66	Odustanite od igranja uloga
68	Patološki ego
69	Pozadina nesreće
70	Tajna sreće
72	Patološki oblici ega
74	Rad – sa i bez ega
75	Ego u bolesti
76	Kolektivni ego
77	Neosporiv dokaz besmrtnosti

79	05. Tijelo boli
80	Rođenje emocije
81	Emocije i ego
83	Patak s ljudskim umom
84	Nošenje prošlosti
85	Individualno i kolektivno
87	Kako se samoobnavlja tijelo boli
87	Kako se tijelo boli hrani vašim mislima
89	Kako se tijelo boli hrani dramom
90	Gusto tijelo boli
91	Industrija zabave, mediji i tijelo boli
92	Kolektivno žensko tijelo boli
94	Nacionalno i rasno tijelo boli

97	06. Oslobođanje
98	Prisutnost
100	Povratak tijela boli
101	Tijelo boli kod djece
103	Nesreća
103	Raskidanje poistovjećenosti s tijelom boli
105	»Okidači«

- 107 Tijelo boli kao ono što nas budi
108 Oslobođanje od tijela boli
- 111 **07. Otkrijte tko uistinu jeste**
111 Što mislite, tko vi uistinu jeste?
113 Obilje
114 Spoznajite sebe i spoznajte nešto o sebi
115 Kaos i uzvišeniji poredak
116 Dobro i loše
117 Ne obazirite se na ono što se događa
118 Je li to baš tako?
119 Ego i sadašnji trenutak
121 Paradoks vremena
122 Ukidanje vremena
123 Sanjač i san
124 S onu stranu ograničenja
126 Radost Postojanja
126 Dopustite smanjivanje ega
128 Kako vani, tako i unutra
- 131 **08. Otkriće unutarnjeg prostora**
133 Svjesnost o objektu i svjesnost o prostoru
134 Pad i uzdizanje iznad misli
134 Televizija
136 Prepoznavanje unutarnjeg prostora
138 Možete li čuti planinski potok?
138 Pravilno djelovanje
139 Spoznavanje bez imenovanja
140 Tko je onaj koji doživljava iskustvo?
141 Dah
143 Ovisnosti
144 Svijest unutarnjeg tijela
144 Unutarnji i vanjski prostor
146 Zamjećivanje praznine
147 Izgubite se da biste se pronašli
148 Tišina
- 149 **09. Vaša unutarnja svrha**
150 Buđenje
151 Razgovor o unutarnjoj svrsi
- 161 **10. Nova Zemlja**
162 Kratka povijest vašega života

163	Buđenje i povratno kretanje
165	Buđenje i kretanje prema van
167	Svijest
168	Probuđeno djelovanje
169	Tri obrasca probuđenog djelovanja
169	Prihvaćanje
170	Uživanje
172	Entuzijizam
174	Čuvari frekvencije
175	Nova Zemlja nije utopija
177	Bilješke
179	O piscu

Nova Zemlja

Duhovni učitelj i pisac Eckhart Tolle rodio se u Njemačkoj, a školovao na Londonskom sveučilištu i Cambridgeu. U dvadeset devetoj godini duboka unutarnja preobrazba radikalno je izmijenila tijekom njegova života. Sljedećih nekoliko godina posvetio je razumijevanju, integraciji i produbljivanju te preobrazbe, koja je označila početak intenzivnog unutarnjeg putovanja. Poslije je počeo raditi u Londonu s pojedincima i manjim skupinama kao savjetnik i duhovni učitelj. Od 1995. godine živi u Vancouveru.

Eckhart Tolle je autor bestselera New York Timesa, knjige *Moć sadašnjeg trenutka* (koja je prevedena na trideset tri jezika), a napisao je i oduševljeno prihvaćen nastavak, *Nova Zemlja*, a té se dvije knjige ubrajaju među najutjecajnije duhovne knjige našega doba.

Eckhartova duboka, a ipak jednostavna učenja već su pomogla bezbrojnim ljudima diljem svijeta u pronalaženju unutarnjeg mira i životnog ispunjenja. U srži njegovog učenja nalazi se preobrazba svijesti, duhovno buđenje koje Eckhart smatra sljedećim korakom ljudske evolucije. Ključni vid buđenja sastoji se u transcendiranju stanja svijesti utemeljenog u egu. To je preduvjet ne samo osobne sreće, nego i okončanja nasilnih sukoba na našoj planeti.

Eckhart je jako tražen kao predavač te podučava i putuje diljem svijeta. Mnoga njegova predavanja, tečajevi i seminari objavljeni su u CD i DVD izdanjima. Predavanja najčešće održava na engleskom jeziku, ali povremeno i na njemačkom i španjolskom. Uz knjige *Moć sadašnjeg trenutka* i *Nova Zemlja*, Eckhart je napisao knjigu namijenjenu meditativnom čitanju, pod naslovom *Stillness Speaks (Govor tišine)*. Objavljena je i knjiga koja se sastoji od izabranih odlomaka iz *Moći sadašnjeg trenutka*, pod naslovom *Practiciranje moći sadašnjeg trenutka*.

01. Cvjetanje ljudske svijesti

Zazivanje

Zemlja, prije 114 milijuna godina, jutro neposredno nakon Sunčeva izlaska: prvi cvijet koji se ikada pojavio na planetu otvara se da bi osjetio zrake sunca. Prije toga značajnog događaja koji najavljuje evolucijsku preobrazbu u životu biljaka, planet je već milijunima godina bila prekrivena vegetacijom. Prvi cvijet vjerojatno nije dugo preživio i cvjetovi su zacijelo ostali rijetka i izdvojena pojava, budući da uvjeti vjerojatno nisu još bili povoljni za cvjetanje. No, jednoga dana priroda je dosegнула presudan prag i nenadano je na čitavom planetu došlo do praska boja i mirisa, ali ondje nije postojala svijest koja bi to mogla zamijetiti.

Mnogo poslije ta su tanana i mirisna bića što ih nazivamo cvjetovima počela igrati ključnu ulogu u evoluciji svijesti druge vrste. Sve više su privlačili i očaravali ljudska bića. Kako se razvijala svijest ljudskih bića, cvijeće je najvjerojatnije bilo ono prvo što su ljudi počeli vrednovati, iako im nije bilo ni od kakve koristi, odnosno, ni na koji način nije bilo povezano s njihovim opstankom. Cvjetovi su pružali nadahnuće bezbrojnim umjetnicima, pjesnicima i misticima. Priča se da je Isus kontemplirao nad cvjetovima i od njih učio kako treba živjeti. Kaže se da je Buddha jednom održao »propovijed bez riječi«, držeći cvijet u ruci i promatrajući ga. Nakon nekog vremena jedan od prisutnih ljudi, redovnik zvan Mahakasyapa, počeo se osmjehivati. Priča se da je on bio jedini koji je shvatio propovijed. Legenda kaže da je taj osmijeh (odnosno, spoznaju), predavalo dvadeset osam majstora svojim učenicima te da je kasnije postao izvoriste zena.

Sagledavanje ljepote u cvijetu može, koliko god nakratko, probuditi ljudska bića za ljepotu koja je ključni dio njihova vlastitog najskrivijenijeg bića, njihova istinska priroda. Prvo prepoznavanje ljepote bio je jedan od najznačajnijih događaja u evoluciji ljudske svijesti. S tim su prepoznavanjem bitno povezani osjećaji radosti i ljubavi. A da mi toga nismo u potpunosti svjesni, cvjetovi za nas postaju izražavanje onoga što je u nama samima najuzvišenije, najsvetije i u konačnici posve bezoblično.

Prolazniji, eteričniji i tananiji od biljaka od kojih su potekli, cvjetovi su postali poput glasnika nekog drugog carstva, poput mosta između svijeta tjelesnih oblika i bezobličnog. Ne samo što su imali nježan miris koji je ljudima bio ugodan, nego su istodobno donosili miris iz carstva duha. Ako bismo riječ »prosvjetljenje« upotrijebili u širem smislu od uobičajeno prihvaćenog, cvjetove bismo mogli smatrati prosvjetljenjem biljaka.

Za svaki se životni oblik u svakom carstvu – mineralnom, biljnom, životinjskom ili ljudskom – može reći da doživljava »prosvjetljenje«. To je, međutim, iznimno rijetka pojava, budući da predstavlja nešto više od evolucijske progresije: istodobno implicira prekid razvojnog kontinuiteta, skokovito uzdizanje do posve drukčije razine postojanja i, što je najvažnije, smanjivanje materijalnog.

Što bi moglo biti teže i neprobojnije od stijene, najgušćeg od svih oblika? Pa ipak, neke stijene doživljavaju promjenu u svom molekularnom ustrojstvu, preobražavaju se u kristale i na svjetlosti postaju prozirne. Neki se ugljici pod nezamislivom vrućinom i pritiskom pretvaraju u dijamante, a neki teški minerali u drugo drago kamenje.

Većina gmazova koji gmižu, koji su od svih bića najviše vezani uz tlo, nisu se promijenili milijunima godina. Nekima je, pak, izraslo perje i krila te su se preobrazili u ptice, tako ukidajući silu težu koja ih je dugo vremena držala prikovane uz zemlju. Nisu počeli bolje gmizati ili hodati, nego su posve nadrasli i gmizanje i hodanje.

Od zaboravljenih su vremena cvijeće, kristali, drago kamenje i ptice bili osobito značajni ljudskome duhu. Poput svih životnih oblika, i oni su, dakako, privremeno očitovanje jednog temeljnog Života, jedne Svijesti. Njihovo posebno značenje može se pripisati njihovim eteričnim svojstvima, što je i razlog zbog kojeg su ljudi tako očarani njima i osjećaju njihovu privlačnost.

Jednom kad postoji određeni stupanj prisutnosti, smirene i budne pažnje u percepcijama ljudskih bića, tada ona mogu osjetiti božansku životnu bit, unutarnju svijest ili duh u svakom stvorenju, svakom životnom obliku, i prepoznati je kao vlastitu bit, pa je stoga vole kao same sebe. No, dok se to ne dogodi, većina ljudi vidi samo vanjske oblike, i nije svjesna unutarne biti, kao što nije svjesna ni vlastite te se poistovjećuje samo sa svojim tjelesnim i psihološkim oblikom.

U slučaju cvijeta, kristala, dragog kamena ili ptice, povremeno čak i osoba koja je tek malo ili nimalo svjesna Prisutnosti može osjetiti da u tom obliku ima nešto više od pukog tjelesnog postojanja, i ne znajući da je upravo to privlači i da zbog toga osjeća očaranost. Tjelesni oblik upravo zbog svoje eterične prirode u manjem stupnju prikriva unutarnji

duh nego što je to slučaj s drugim životnim oblicima. Izuzetak tome su svi tek rođeni životni oblici – dječica, psići, mačići, janjad i ostali. Krhki su, nježni i još se nisu čvrsto utemeljili u materijalnom svijetu. Kroz njih još prosijava bezazlenost, slatkoća i ljepota koje nisu od ovoga svijeta. Oni izazivaju zanos čak i kod relativno bešćutnih ljudi.

Stoga kad ste budni i kad kontemplirate cvijet, kristal ili pticu ne nadijevajući im u mislima imena, oni postaju prozor kroz koji zavirujete u bezoblično. Postoji unutarnji otvor, koliko god bio uzak, u carstvo duha. Zbog toga su ta tri »prosvijetljena« životna oblika odigrala važnu ulogu u evoluciji ljudske svijesti od drevnih vremena. Zato je, primjerice, dragulj u lotosovu cvijetu središnji simbol budizma, a bijela ptica, golubica, u kršćanstvu simbolizira Duh Sveti. Ti simboli utiru put dalekosežnijem pomaku u planetarnoj svijesti koji je suđen ljudskoj vrsti. To je duhovno buđenje čiji sada postajemo svjedoci.

Svrha ove knjige

Je li čovječanstvo spremno za preobrazbu svijesti, za tako radikalno i duboko cvjetanje da je, u usporedbi s njim, cvjetanje biljaka, koliko god bilo prekrasno, samo blijedi odraz? Mogu li ljudska bića izgubiti gustoću svojih uvjetovanih umnih ustrojstava i postati poput kristala ili dragoga kamenja, da tako kažemo, prozirni na svjetlosti svijesti? Mogu li se oduprijeti privlačnoj snazi sile teže materijalizma i materijalnoga te se uzdići iznad poistovjećivanja s oblicima koji drže ego na istome mjestu i osuđuju ih na zatvorsku kaznu u njihovoj vlastitoj osobnosti?

Mogućnost takve preobrazbe središnja je poruka velikih i mudrih učenja čovječanstva. Poslanici – Buddha, Isus i drugi, od kojih nam svi nisu ni poznati – proljetni su cvjetovi čovječanstva. Prethodnici su, rijetka i dragocjena bića. U to doba cvjetovi još nisu mogli posvuda cvjetati, te su mnogi ljudi pogrešno shvatili njihovu poruku i nerijetko je uvelike iskrivili. Ona svakako nije preobrazila ljudsko ponašanje, osim kod malog broja ljudi.

Je li čovječanstvo danas spremnije nego što je bilo u doba tih ranih učitelja? Zašto bi bilo? Što vi možete učiniti, i možete li učiniti bilo što, da biste proveli ili ubrzali taj unutarnji pomak? Što je to što karakterizira staro, egoistično stanje svijesti i prema kojim znacima možemo prepoznati novu svijest koja tek izranja? U ovoj ćemo knjizi govoriti o tim i drugim najvažnijim pitanjima. Što je još važnije, sama je knjiga po sebi sredstvo preobrazbe izronilo iz nove svijesti koja se tek budi. Ideje i koncepti u knjizi mogu biti važne, ali su tek od drugorazrednog

značenja. Samo su znaci pokraj puta koji ukazuju prema buđenju. Dok čitate, u vama se događa pomak.

Glavna svrha ove knjige nije nabranje novih informacija ili uvjerenja, niti je pokušaj da vas se uvjeri u bilo što, nego je njezina svrha potaknuti pomak u svijesti, odnosno, probuditi. U tome smislu ova knjiga nije »zanimljiva«. Kad vam je nešto zanimljivo, to znači da možete zadržati svoju udaljenost, u mislima se poigravati idejama, slagati se ili suprotstavljati. U ovoj je knjizi riječ o vama. Promijenit će stanje vaše svijesti, ili će biti besmislena. Probuditi može samo one koji su spremni. Još nisu svi spremni, ali mnogi jesu, a sa svakom osobom koju probudi, raste snaga kolektivne svijesti te drugima put postaje lakši. Ako ne znate što znači buđenje, samo nastavite čitati. Tek budeći se možete spoznati istinski smisao te riječi. Za pokretanje procesa buđenja dovoljan je kratak uvid, jer se taj proces više ne može zaustaviti. Neki će do toga uvida stići čitajući ovu knjigu. Kod mnogih drugih, koji to još možda nisu ni shvatili, proces je već otpočeo. Ova će vam knjiga pomoći da to shvatite. Kod nekih ljudi proces je mogao započeti kroz gubitak ili patnju, kod drugih zahvaljujući dodiru s duhovnim učiteljem ili učenjem, kroz čitanje Moći sadašnjeg trenutka ili neke druge, u duhovnom smislu žive knjige koja donosi preobrazbu, ili kroz kombinaciju svega navedenog. Ako je u vama već otpočeo proces buđenja, čitanje ove knjige će ga ubrzati i ojačati.

Najbitniji je dio buđenja prepoznavanje onoga dijela u vama koji se još nije probudio, ega koji razmišlja, govori i djeluje, kao i prepoznavanje kolektivno uvjetovanih misaonih procesa koji obnavljaju stanje neprobuđenosti. Zbog toga ova knjiga pokazuje glavne vidove ega te način na koji djeluju u individualnom i u kolektivnom. To je važno zbog dva međusobno povezana razloga. Ako ne poznajete temeljno djelovanje u pozadini djelovanja ega, nećete ga prepoznati, te će vas varkom navesti da se uvijek iznova poistovjećujete s njime. To znači da će vas preuzeti i kao uljez se pretvarati da ste to vi. Drugi razlog je u tome što je sam čin prepoznavanja jedan od načina na koji se odvija buđenje. Kad prepoznate ono nesvjesno u sebi, ono što omogućuje to prepoznavanje jest svijest koja izranja, jest buđenje. Protiv ega se ne možete boriti i pobijediti, kao što se ne možete boriti protiv tame. Dovoljna je svjetlost svjesnosti. A ta ste svjetlost vi.

Naša naslijeđena nefunkcionalnost

Ako malo pomnije promotrimo drevne religije i duhovne tradicije čovječanstva, ispod mnoštva površinskih razlika otkrit ćemo dva ključna uvida u pogledu kojih se one većinom slažu. Te spoznaje opisuju različitim

riječima, ali sve one ukazuju na dvostranu temeljnu istinu. Prvi dio te istine jest spoznaja da »normalno« stanje uma većine ljudskih bića sadrži jak element onoga što bismo mogli nazvati nefunkcionalnošću, pa čak i ludilom. Neka učenja središnje struje hinduizma možda se najviše približavaju sagledavanju te nefunkcionalnosti kao oblika kolektivne duševne bolesti. Nazivaju je maja, koprena zablude. Ramana Maharshi, jedan od najvećih indijskih mudraca, otvoreno tvrdi: »Um je maja«.

Budizam se koristi drukčijim pojmovima. Prema Buddhi, ljudski um u svom uobičajenom stanju stvara dukkhu, koju bismo mogli prevesti kao patnju, nezadovoljstvo ili jednostavno bijedu. Buddha je sagledavao kao značajku ljudskoga stanja. Kamo god krenuli, što god radili, kaže Buddha, susrest ćete se s dukkhom, a ona će se prije ili poslije očitovati u svakoj situaciji.

Prema kršćanskim učenjima, uobičajeno kolektivno stanje čovječanstva stanje je »izvornoga grijeha«. Grijeh je uvelike pogrešno shvaćena i pogrešno tumačena riječ. Doslovno prevedena s drevnog grčkog, na kojemu je napisan Novi zavjet, počiniti grijeh znači promašiti cilj, kao što strijelac može promašiti metu, stoga sagriješiti znači promašiti smisao ljudskoga postojanja. Znači živjeti nevješto, slijepo, i zbog toga patiti i uzrokovati patnju. Taj pojam, oslobođen kulturalnih naslaga i pogrešnih tumačenja, ukazuje na nefunkcionalnost prirodenu ljudskome stanju.

Postignuća čovječanstva dojmlija su i neporeciva. Stvorili smo uzvišena djela na području glazbe, književnosti, slikarstva, graditeljstva i kiparstva. U novije vrijeme znanost i tehnologija uvele su radikalne promjene u naš način života i omogućile nam da radimo i stvaramo ono što bi se prije samo dvjesto godina smatralo čudotvornim. Nema dvojbe: ljudski je um iznimno inteligentan. No, i sama je njegova inteligencija okaljana ludilom. Znanost i tehnologija uvećale su razorni učinak nefunkcionalnosti ljudskoga uma na naš planet, druge životne oblike i same ljude. Zbog toga tu nefunkcionalnost, to kolektivno ludilo, najjasnije možemo prepoznati u povijesti dvadesetoga stoljeća. Osim toga, ta se nefunkcionalnost zapravo pojačava, a njezino djelovanje ubrzava.

Prvi svjetski rat izbio je 1914. godine. Razorni i okrutni ratovi, potaknuti strahom, pohlepom i žudnjom za moći, uobičajena su pojava tijekom čitave ljudske povijesti, kao i ropstvo, mučenje i posvudašnje nasilje do kojega je dolazilo zbog religijskih i ideoloških razloga. Ljudi su više prepatili od ruke drugih ljudskih bića nego od prirodnih katastrofa. No, 1914. godine iznimno inteligentan ljudski um nije izmislio samo motor s unutarnjim sagorijevanjem, nego i bombe, strojnice, podmornice, bacače plamena i otrovni plin. Inteligencija u službi ludila! U statičnim rovovskim borbama

u Francuskoj i Belgiji milijuni muškaraca izginuli su zbog samo nekoliko kilometara blatnoga tla. Kad se 1918. godine rat okončao, preživjeli su s užasom i neshvaćanjem promatrali posljedice razaranja: deset milijuna ljudskih bića je ubijeno, a još mnogo više osakaćeno ili unakaženo. Ljudsko ludilo nikada prije nije bilo toliko razorno po svojim posljedicama, niti tako bjelodano. Nisu ni znali da je to samo početak.

Do kraja stoljeća broj ljudi koji su umrli nasilnom smrću od ruke svojih bližnjih popeo se na više od stotinu milijuna. Nisu stradali samo u ratovima između nacija, nego i tijekom masovnih uništenja i genocida, kao što je smrt dvadeset milijuna »klasnih neprijatelja, špijuna i izdajnika« u Sovjetskom Savezu za vrijeme Staljina ili neizrecivi užasi holokausta u nacističkoj Njemačkoj. Mnogi su poginuli u bezbrojnim sitnijim unutar-njim sukobima, kakav je bio Španjolski građanski rat ili režim Crvenih Kmera u Kambodži, kad je ubijena četvrtina stanovništva te zemlje.

Dovoljno je pogledati vijesti da bismo shvatili kako oštrica ludila nije otupjela, nego se nastavlja i u dvadeset prvom stoljeću. Drugi vid kolektivne nefunkcionalnosti ljudskoga uma još je neviđeno nasilje kojim se ljudska bića odnose prema drugim životnim oblicima i samom planetu. Razaranja šuma koje stvaraju kisik te drugih biljnih i životinjskih vrsta, okrutno postupanje prema životinjama u uzgajalištima, trovanje rijeka, oceana i zraka. Ljudska bića, gonjena pohlepom, nimalo svjesna svoje povezanosti sa cjelinom, ustrajavaju u ponašanju koje, ako ga ništa ne spriječi, može dovesti samo do njihova vlastitog uništenja.

Kolektivna očitovanja ludila koje se skriva u samom središtu ljudskoga stanja sačinjavaju veći dio ljudske povijesti. Ta je povijest u velikoj mjeri povijest ludila. Da je povijest čovječanstva klinička povijest bolesti jednog jedinog ljudskog bića, dijagnoza bi morala glasiti: kronične paranoidne zablude, patološka sklonost ubojstvu te djela krajnjeg nasilja i okrutnosti prema zamišljenim »neprijateljima«, odnosno vlastitom nesvjesnom koje je projiciralo u vanjski svijet. Zločinačko ludilo s kratkim razdobljima lucidnosti.

Strah, pohlepa i žudnja za moći psihološke su poticajne sile skrivene ne samo u pozadini ratova i nasilja između nacija, plemena, religija i ideologija, nego su istodobno i uzrok neprestanih sukoba u osobnim odnosima. Ti osjećaji izazivaju iskrivljenje vašega doživljaja drugih ljudi i vas samih. Zbog njih pogrešno tumačite svaku situaciju, oni vas navode na pogrešno djelovanje s ciljem da se oslobodite straha i zadovoljite svoje sve veće potrebe, tu jamu bez dna koju nikada ne možete ispuniti.

No, važno je shvatiti da strah, pohlepa i žudnja za moći nisu nefunkcionalnost o kojoj govorimo, nego je i same te osjećaje stvorila

nefunkcionalnost, duboko ukorijenjena kolektivna zabluda skrivena u mislima svakog ljudskog bića. Neka nam duhovna učenja govore da otpustimo strah i želju. No, takve su duhovne metode najčešće neuspješne. One nisu stigle do korijena nefunkcionalnosti. Strah, pohlepa i žudnja za moći nisu konačni, uzročni čimbenici. Pohvalno je i uzvišeno ako pokušavamo postati dobro ili bolje ljudsko biće, ali u takvome pothvatu u konačnici ne možete uspjeti ako ne dođe do pomaka svijesti, zbog toga što je i to još uvijek dio iste nefunkcionalnosti, tananiji i uzvišeniji oblik poboljšavanja samoga sebe, sve većih želja i jačanja čovjekovog misaonog identiteta, njegove slike o sebi. Dobri ne možete postati ako pokušavate biti dobri, nego tek ako otkrijete dobrotu koja već prebiva u vama i dopustite joj da izroni na površinu. No, to se može dogoditi samo ako u vašem stanju svijesti dođe do temeljne promjene.

Povijest komunizma, izvorno nadahnutog plemenitim idealima, jasno prikazuje što se događa kad ljudi pokušaju promijeniti vanjsku stvarnost – stvarati novu zemlju – a da prije toga ništa nisu promijenili u svojoj unutarnjoj stvarnosti, u svome stanju svijesti. Planiraju, ali ne uzimaju u obzir temelj nefunkcionalnosti koje svako ljudsko biće nosi u sebi: ego.

Izranjanje nove svijesti

Većini drevnih religija i duhovnih tradicija zajednička je spoznaja da je naše »normalno« stanje uma okaljano temeljnim nedostatkom. Međutim, iz tog uviđa u narav ljudskoga stanja – mogli bismo ga nazvati lošom viješću – izranja i drugi uvid: dobra vijest o mogućnosti radikalne preobrazbe ljudske svijesti. U hinduističkom učenju (a ponekad i u budizmu), ta se preobrazba naziva prosvjetljenjem. U Isusovim učenjima govori se o spasenju, a u budizmu o okončanju patnje. Oslobođenje i buđenje termini su koji također opisuju takvu preobrazbu.

Najuzvišenije postignuće čovječanstva nisu umjetnička djela, znanost ili tehnologija, nego prepoznavanje vlastitog poremećaja, vlastitog ludila. U dalekoj prošlosti već je nekoliko pojedinaca shvatilo taj poremećaj. Muškarac imenom Gautama Siddhartha koji je živio u Indiji prije 2600 godina možda je bio prvi koji ga je apsolutno jasno sagledao. Poslije su ga prozvali Buddhom. Buddha znači »probuđeni«. Otprilike u isto doba u Kini se pojavio drugi rano probuđeni učitelj čovječanstva. Ime mu je bilo Lao Tse. Ostavio je zapise o svojem učenju u obliku jedne od najmudrijih duhovnih knjiga koje su ikada napisane, Tao Te Chingu.

Prepoznavanje vlastitog ludila je, dakako, znak buđenja zdravog uma, početak iscjeljivanja i transcendencije. Na ovom planetu počela se

pojavitivati nova dimenzija svijesti, prvo probno cvjetanje. Ti su se rijetki pojedinci tada obraćali svojim suvremenicima. Govorili su o grijehu, patnji, zabludi. Rekli su: »Pogledajte kako živite. Pogledajte što radite, patnju koju stvarate«. Ukazivali su na mogućnost buđenja iz kolektivne noćne more »normalnog« ljudskog postojanja. Pokazivali su put.

Svijet još nije bio spreman za njih, pa ipak su bili vitalan i prijeko potreban dio ljudskoga buđenja. Njihovi su ih suvremenici uglavnom pogrešno shvaćali, kao i kasniji naraštaji. Iako su njihova učenja bila i jednostavna i snažna, ljudi su ih iskrivili i pogrešno tumačili, u nekim slučajevima još dok su ih bilježili njihovi učenici. Tijekom stoljeća dodane su im mnoge stvari koje ni na koji način nisu povezane s izvornim učenjima, nego su bile odrazi temeljnog nerazumijevanja. Ljudi su neke učitelje ismijavali, ozloglašavali ili ubili. Druge su obožavali kao bogove. Učenja koja su pokazivala put za nadrastanje poremećaja ljudskoga uma, oslobođenje od kolektivnog ludila, bila su iskrivljena te su i sama postala dijelom ludila.

Tako su mnoge religije postale snage koje razdvajaju, umjesto da sjedinjuju. Umjesto da okončaju nasilje i mržnju putem spoznaje o temeljnoj jednoti sveukupnoga života, izazvale su još veće nasilje i mržnju, još brojnije podjele među ljudima, kao i među različitim religijama, pa čak i u okvirima istih religija. Pretvarale su se u ideologije, sustave uvjerenja s kojima su se ljudi mogli poistovjetiti, i iskoristiti ih kako bi ojačali svoj lažni osjećaj vlastitoga ja. Zahvaljujući religijama mogli su vjerovati da su »u pravu«, a da drugi »griješe«, tako definirajući vlastiti identitet u odnosu na svoje neprijatelje, »druge«, »nevjernike« ili »krivovjernike«, nerijetko smatrajući da im to daje pravo da ih ubijaju. Čovjek je stvorio »Boga« na svoju vlastitu sliku i priliku. Vječni, Beskonačni, onaj kojega se ne može imenovati, bio je sveden na mentalnog idola u kojega ste morali vjerovati i obožavati ga kao »svog« ili »našeg Boga«.

Pa ipak, usprkos svim poremećenim djelima što su ih ljudi počinili u ime religije, Istina na koju religije ukazuju još blista u njihovoj jezgri. Još blista, koliko god zatamnjeno, kroz slojeve iskrivljenosti i pogrešnih tumačenja. No, posve je nevjerojatno da ćete biti u stanju zamijetiti tu bit ako niste stekli barem sitan uvid u Istinu u vlastitoj unutrašnjosti. Tijekom povijesti uvijek je bilo rijetkih pojedinaca koji su doživjeli pomak u svijesti, spoznavši u sebi ono prema čemu ukazuju sve religije. Da bi opisali tu nekonceptualnu Istinu, koristili su se idejnim okvirom vlastitih religija.

Zahvaljujući nekima od tih muškaraca i žena, unutar svih velikih religija razvile su se »škole« ili pokreti koji su predstavljali ne samo ponovno otkrivanje, nego u nekim slučajevima i jačanje svjetlosti izvornoga

nauka. Tako su u ranom i srednjovjekovnom kršćanstvu nastali gnosticizam i misticizam, u islamskoj religiji sufizam, hasidizam i kabala u judaizmu, advaita vedanta u hinduizmu, zen i dzogchen^{1*} u budizmu. Većina tih škola suprotstavljale su se postojećim tradicijama. Odbacivale su mnoštvo slojeva koji su se nadograđivali jedan na drugi, slojeva otupljujućih konceptualizacija i mentalnih struktura uvjerenja te su ih zbog toga utvrđene religijske hijerarhije promatrale uglavnom sa sumnjom, a nerijetko i neprijateljski. Za razliku od glavne religijske struje, njihova su učenja naglašavala spoznaju i unutarnju preobrazbu. Zahvaljujući tim ezoterijskim školama ili pokretima glavne su religije ponovno postigle preobrazbenu moć svojih izvornih učenja, iako im je u većini slučajeva mogla pristupiti samo šačica ljudi. Takvih ljudi nikada nije bilo dovoljno da bi imali bilo kakav značajniji učinak na duboko kolektivno nesvjesno većine. S vremenom su neke od tih škola i same preuzele pretjerano kruto ustrojstvo ili koncepte te više nisu bile učinkovite.

Duhovnost i religija

Kakva je uloga utemeljenih religija u buđenju nove svijesti? Mnogi su ljudi već svjesni razlike između duhovnosti i religije. Shvaćaju da posjedovanje sustava uvjerenja, skupa misli koje smatrate apsolutnom istinom, ne donosi duhovnost, bez obzira kakva je narav tih uvjerenja. Zapravo, što više te misli (uvjerenja) usađujete u svoj identitet, to se više odvajate od duhovne dimenzije vlastitoga bića. Mnogi su »religiozni« ljudi zastali na toj razini. Istinu izjednačavaju s mišlju, a kako su se posve poistovjetili sa svojim mislima (umom), u nesvjesnom pokušaju da zaštite svoj identitet tvrde da istina pripada isključivo njima. Ne shvaćaju ograničenja misli. Ako ne vjerujete (ne mislite) isto što i oni, u njihovim očima griješite, a u ne osobito dalekoj prošlosti takvi su ljudi smatrali da to opravdava i vaše ubojstvo. Neki još i danas postupaju na takav način.

Nova duhovnost kao preobrazba svijesti u velikoj mjeri izvanja izvan ustrojstava postojećih institucionaliziranih religija. Čak i u religijama u kojima je prevladavao um uvijek su postojala utočišta duhovnosti, iako su institucionalizirane hijerarhije imale osjećaj da ih to ugrožava i nerijetko su ih pokušavale iskorijeniti. Obuhvatno buđenje duhovnosti izvan religijskih struktura posve je nova pojava. U prošlosti bi to bilo nezamislivo, osobito na Zapadu, kulturi kojom je od svih najviše dominirao razum, gdje je kršćanska crkva imala doslovno monopol na

^{1*} Dzogchen, »Veliko savršenstvo«, prema nekim školama tibetanskog budizma označava prirodno, praiskonsko ili prirodno stanje svakog osjetljivog bića, pa time i svakog čovjeka; središnji je dio učenja škole Nyingma, koja ga smatra najuzvišenijim putem prema prosvjetljenju (prim. prev.)

autornost. Niste mogli jednostavno ustati i održati duhovno predavanje ili objaviti duhovnu knjigu ako vas za to nije ovlastila Crkva, a ako to nije učinila, ubrzo bi vas ušutkala. No, danas se čak i u nekim crkvama i religijama naslućuju znaci promjene. To nam grije srce i čovjek je zahvalan i na najsitnijim pokazateljima otvorenosti, kao kad je papa Ivan Pavao II. posjetio i džamiju i sinagogu.

Djelomično kao rezultat duhovnih učenja koja su izrasla izvan utemeljenih religija, ali i zahvaljujući pritjecanju drevne istočnjačke mudrosti, sve veći broj sljedbenika tradicionalnih religija u stanju je odbaciti poistovjećenje s formom, dogmom i krutim sustavima uvjerenja te otkriti izvorne dubine skrivene u vlastitim duhovnim tradicijama, istodobno otkrivajući te iste dubine i u svojoj nutrini. Takvi ljudi spoznaju da čovjekova »duhovnost« nema nikakve veze s onim u što vjerujete, nego samo s vašim stanjem svijesti. To, pak, određuje vaš način djelovanja u svijetu i odnošenja prema drugim ljudima.

Oni koji nisu u stanju zaviriti iza vanjskoga oblika još se dublje ukopavaju u svoja uvjerenja, odnosno u svoj um. U ovom smo dobu svjedoci ne samo dosad neviđenog dotoka svijesti, nego i neviđenog ukopavanja i jačanja ega. Neke religijske institucije otvorit će se novoj svijesti. Druge će čvršće utemeljiti svoj dogmatski položaj i postati dio svih onih drugih ustrojstava, djela ljudskih ruku, kroz koje će se kolektivni ego braniti i »uzvratiti udarac«. Neke su crkve, sekte, kultovi i religijski pokreti u svom temelju kolektivne nakupine ega, koje su se podjednako kruto poistovjetile sa svojim misaonim stavovima kao i sljedbenici bilo koje političke ideologije zatvorene za bilo kakvo alternativno tumačenje stvarnosti.

No, ego ne može izbjeći rastvaranje, i sva će se njegova okamenjena ustrojstva, bez obzira na to pripadaju li religijskim ili nekim drugim institucijama, korporacijama ili vladama, raspasti iznutra, koliko god se činilo da su duboko utemeljena. Prva će se srušiti najčvršće utemeljena ustrojstva, ona koja najviše odbijaju promjene. To se već dogodilo u slučaju sovjetskog komunizma. Kako se samo doimao duboko ukopanim, čvrstim i nedodirljivim, a ipak se za samo nekoliko godina raspao iznutra. To nitko nije predvidio. Svi smo se iznenadili. Još nas čeka mnoštvo takvih iznenađenja.

Hitnost preobrazbe

Kad se stari način postojanja u svijetu suoči s radikalnom krizom, kad njegovo odnošenje s drugim ljudima i prirodnim carstvom više ne funkcionira, kad njegovu opstanku zaprijete naizgled nepremostivi

problemi, pojedinačni životni oblik ili vrsta će umrijeti, izumrijeti ili se evolucijskim skokom uzdići iznad ograničenja svojega stanja.

Vjeruje se da su prvi životni oblici na ovom planetu evoluirali u moru. Dok na kopnu još nije bilo životinja, more je već vrvjelo životom. Tada se u jednom trenutku jedno od morskih stvorenja zacijelo osmijelilo izići na suho tlo. Možda je u početku progimizalo nekoliko centimetara, a onda se, iscrpljeno jakom silom težom planete, vratilo u vodu, gdje sila teža gotovo ne postoji i gdje je moglo mnogo jednostavnije živjeti. Još je mnogo puta pokušavalo to isto, a mnogo kasnije prilagodilo se životu na kopnu, umjesto peraja izrasle su mu noge, umjesto škrge se razvila pluća. Čini se malo vjerojatnim da bi se neka vrsta ohrabrila prijeći u tako nepoznatu okolinu i doživjeti evolucijsku preobrazbu ako je na to nije prisilila neka krizna situacija. Možda se veliko područje mora odvojilo od oceana te se voda tijekom nekoliko tisuća godina postupno povlačila, prisiljavajući ribe da napuste svoje stanište i razvijaju se.

Čovječanstvo se danas nalazi pred izazovom: kako odgovoriti na radikalnu krizu koja prijete i samom našem opstanku. Poremećaj egoističnog ljudskog uma, koji su prije više od 2500 godina prepoznali drevni mudri učitelji, a u današnje su ga doba umnogostručili znanost i tehnologija, po prvi put prijete opstanku planeta. Sve je donedavno preobrazba ljudske svijesti, na koju su drevni učitelji također ukazivali, predstavljala tek mogućnost koju je prepoznalo samo nekoliko pojedinaca, bez obzira na svoje kulturalno ili religijsko podrijetlo. Do obuhvatnog cvjetanja ljudske svijesti nije došlo, jer to još nije postalo imperativom.

Velik dio stanovništva Zemlje uskoro će, ako već nije, shvatiti da je čovječanstvo danas suočeno s tegobnim izborom: evoluirati ili umrijeti. Još relativno malen postotak čovječanstva u sebi već osjeća raskidanje starih egoističnih obrazaca uma i buđenje nove dimenzije svijesti, a taj se postotak brzo povećava.

Sada se ne pojavljuje nov sustav uvjerenja, nova religija, duhovna ideologija ili mitologija. Stigli smo do kraja ne samo mitologija, nego isto tako i ideologija i sustava uvjerenja. Ta promjena seže dublje od sadržaja našega uma, dublje i od samih naših misli. Zapravo, u jezgri nove svijesti krije se transcencija misli, tek pronađena sposobnost uzdizanja iznad uma, spoznavanja vlastite dimenzije koja je beskonačno prostranija od misli. Svoj identitet, svoj osjećaj vlastite osobnosti, više ne crpite iz neprekinute bujice razmišljanja koju ste u okvirima stare svijesti smatrali onime što vas određuje. Kakvo li je to samo oslobođenje spoznati da onaj »glas u glavi« nije moja osobnost! Tko sam onda ja? Onaj tko sve to doživljava. Svijest koja prethodi misli, prostor u kojemu se događaju misao, osjećaj i osjetilna percepcija.